

Svar på fullmäktigemotion 1/2025 om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt (fge)

Kommunstyrelsen 23.02.2026 § 46

100/06.01.03/2025

Beredare	förvaltningsdirektör Jaana Suihkonen planerare Joni Arola fornamn.efternamn@kirkkonummi.fi , tfn 09 29671 (växel)
Beslutsförslag	Kommundirektör Virpi Sailas Kommunstyrelsen beslutar 1 ge kommunfullmäktige svaret enligt redogörelsedelen som sitt svar på fullmäktigemotion 1/2025 och föreslår att fullmäktige anser att svaret är tillräckligt och motionen slutbehandlad. 2 justera protokollet för denna paragrafs del vid sammanträdet.
Beslut	Kommunstyrelsen beslutade enhälligt enligt beslutsförslaget.
Redogörelse	Anja Presnukhina lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde 3.02.2025 § 18 en fullmäktigemotion om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt. I fullmäktigemotionen bes att kommunen utreder möjligheten att erbjuda avgiftsfria mensskydd och lättillgänglig information om mens för ungdomar och andra som behöver dem. Ungdomar som studerar i Kyrkslätt får information om mens framför allt på hälsokunskapslektionerna. Dessutom kan ungdomar diskutera eller fråga om mens vid elev- och studerandevårdens hälsogranskningar eller boka en särskild träff för diskussion. Ungdomar kan i akuta fall också begära lämpliga mensskydd av elev- och studerandevårdens skolhälsovårdare och hälsovårdare. Detta gäller även utbildningssamkommunen Omnias verksamhetsställen utöver Kyrksläts läroanstalter. Utdelning av gratis mensskydd har tidigare behandlats bl.a. i Västra Nylands välfärdsområde, Vanda, Helsingfors, Esbo och Tavastehus. Västra Nylands välfärdsområdesfullmäktige beslutade i oktober 2025 utifrån en fullmäktigemotion ordna utdelning av gratis mensskydd till bostadslösa kvinnor. Genomförande av lagring och utdelning är dock enligt Västra Nylands välfärdsområde inte möjligt att ordna på hälsocentralerna i Kyrksläts område för unga och mindre bemedlade. Vanda stad beslutade år 2021 att den inte börjar dela ut gratis mensskydd eftersom detta enligt staden inte hör till dess lagstadgade skyldigheter. I Vandas beslut konstateras att hygientillbehör (inkl. mensskydd) ingår i de utgifter som täcks av FPA:s grundläggande utkomststöd. I Helsingfors genomfördes försöket Gratis mens utifrån en fullmäktigemotion i tre månader hösten 2022 på fyra läroanstalter. 753 elever och studerande anmälde sig till försöket. Av dem uppgav 18 procent att de av ekonomiska skäl inte köpte mensskydd och 8 procent berättade

att de inte har kunnat gå till läroanstalten eftersom de saknade mensskydd. Tyvärr finns inga uppgifter om Helsingfors stads fortsatta planer tillgängliga.

Också till exempel resultaten av enkäten om mensfattigdom, som Plan International Finland låtit göra, motsvarar resultaten som Helsingfors stad uppgett.

Esbo stadsfullmäktige beslutade avstå från att ordna ett sådant försök under vilket staden skulle ha delat ut mensskydd i Esbos skolor. Däremot konstaterade Esbo att bekämpning av mensfattigdom kräver riksomfattande och mer övergripande åtgärder för att man ska kunna säkerställa att åtgärderna är administrativt tydliga, kostnadseffektiva och socialt rättvisa.

För att utdelningen av mensskydd ska nå personer utanför läroanstalterna borde utdelning ordnas även utanför skolorna. Både nämnden för fostran och utbildning i Helsingfors och nämnden för fostran och lärande i Esbo har konstaterat den verksamhetsmodell som tillämpas i Skottland och där utdelningen av gratis mensskydd genomförs centraliserat genom apotek är en fungerande lösning. En fördel med den centraliserade modellen är också att utdelningen inte behöver ordnas av flera olika instanser.

Utöver Helsingfors är Tavastehus det enda exemplet i Finland där man har ordnat ett försök med gratis mensskydd. I Tavastehus inledde man hösten 2025 ett tvåårigt försök, under vilket bindor och tamponger delas ut till alla de sju skolorna för årskurserna 7–9 i Tavastehus. Mensskydd delas ut genom utdelningslådor som installeras i flickornas WC-utrymmen. I skolorna finns det 2–6 sådana lådor. Bindorna kostar 9 cent/styck och tampongerna 26 cent/styck, och enligt beräkning går det åt 15 stycken/flicka/månad. I Tavastehus skolor för årskurserna 7–9 finns 1050 flickor, och försöket kommer att kosta ca 26 000 euro per läsår. Kostnaden har beräknats så att 60 % av mensskydden är bindor och 40 % tamponger. I kostnaderna ingår också utdelningslådorna som skaffas till toaletterna.

I Kyrkslätt studerar cirka 836 flickor (finskspråkig och svenskspråkig grundläggande utbildning) läsåret 2025–2026. I gymnasierna studerar 256 flickor. Det finns inga uppgifter tillgängliga om hur många kommuninvånare som just nu avlägger yrkesexamen. År 2024 fanns det sammanlagt 3 607 unga kvinnor i åldern 13–29 år.

En riktgivande kostnadsberäkning kan räknas ut enligt Tavastehus kostnadsberäkning. Kostnaderna för anskaffning av gratis mensskydd för årskurserna 7–9 och gymnasierna i Kyrkslätt (1 092 personer) skulle vara cirka 25 000 euro per läsår. Dessutom skulle kommunen vara tvungen att skaffa särskilda utdelningslådor för utdelning. I ovan nämnda summa ingår inte de personer som inte går i årkurs 7–9 eller studerar i gymnasiet i Kyrkslätt.

Allmän utdelning av mensskydd till alla unga är inte ändamålsenligt, utan utdelningen av gratis mensskydd borde riktas till mindre bemedlade unga, och kommunen har varken befogenheter eller medel att identifiera sådana.

Dessutom ska man beakta att de uppgifter som anskaffning, lagring och utdelning av mensprodukter kräver inte hör till skolornas eller läroanstalternas kärnverksamhet. Att överföra dessa uppgifter till läroanstalterna skulle kräva avsevärda resurseringar och utrymmesarrangemang.

En riksomfattande utdelningsmodell till exempel via apotek skulle vara en administrativt tydligare, jämligare och socialt rättvisare sätt att förebygga mensfattigdom, för en sådan skulle mera sannolikt trygga jämlig tillgång av mensskydd för alla.

Beslutshistoria

Kommunfullmäktige 03.02.2025 § 18

Beslut Kommunfullmäktige sänder fullmäktigemotionen till kommunstyrelsen för beredning.

Redogörelse Anja Presnukhina lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde 3.2.2025 följande fullmäktigemotion om tillhandahållande av avgiftsfria mensskydd för unga och mindre bemedlade i Kyrkslätt:

Brist på mensskydd drabbar många människor i Finland. Mens är fortfarande en tabu för många och man pratar inte tillräckligt öppet om mensrelaterade saker. Den offentliga sektorn skulle kunna stöda menshälsan genom att erbjuda skydd och lättillgänglig information bättre än nu.

Enligt uppgifter från Plan International Finland våren 2023 lever 14 procent av finländarna i mensfattigdom. I åldersgruppen 15–24 år drabbas hela 72 procent av mensfattigdom.

För mindre bemedlade människor kan den summa som går åt mensskydd utgöra en avsevärd del av månads- eller veckobudgeten. Bindor och tamponger kostar användaren från några euro till över tio euro per månad. Återanvändbara skydd, så som återanvändbara bindor och menskoppar, blir på längre sikt billigare, men är dyra vid köpet. Ingen borde tvingas att välja om hen använder sina pengar till mat eller mensskydd.

Det finns exempel på ingripande i mensfattigdom från världen och Finland. Till exempel har Skottland beslutat erbjuda avgiftsfria bindor och tamponger till dem som behöver. I Finland har Helsingfors beslutat börja dela ut mensskydd på läroanstalter.

Kyrkslätt bör följa Helsingfors exempel för att bryta tabun kring mensfattigdom och trygga alla rätten till bra mens oberoende av de ekonomiska resurserna. Det borde finnas avgiftsfria mensskydd i skolor, på hälsocentraler och hos socialservice för att de människor ska ha lätt att få tag på dem. Samtidigt kan man främja gynekologisk hälsa genom att erbjuda information om mens och gynekologiska sjukdomar.

Vi undertecknade fullmäktigeledamöter ber att Kyrkslätt kommun utreder möjligheten att erbjuda avgiftsfria mensskydd och lättillgänglig information om mens för ungdomar och andra som behöver dem. Skydden ska vara tillgängliga så att den som hämtar skydd inte har sitt kön ifrågasatt.

Kyrkslätt 3.2.2025”

Fullmäktigemotionen undertecknades av Anja Presnukhina, Maarit Orko, Sanni Jäppinen, Kari Saari, Saara Huhmarniemi, Reetta Hyvärinen, Minna Hakapää, Anna-Mari Toikka, Ville Salminen, Tuovi Ronkainen, Sini Felipe,

Kati Kaihlaranta, Johanna Fleming, Ronja Karkinen, Martin Valtonen,
Mathilda Björkqvist, Jenny Mäkinen och Patrik Lundell.